

BALETT

HERCEG JÁNOS

Előbb két fiatal nő jött be, fehér ruhájuk derekán keskeny fekete bőrszíjjal, amely karcsúra szorította őket. A fejükön széles, lepkeszárnas, keményített főkötő volt, amelyet az irgalmas nővérek viselnek drága nyugati szanatóriumokban. De nem voltak apácák, csak a kosztümjük keltette ezt a látszatot. Szájukat rúszozták, szemük alatt két fekete félhold feküdt. Kezüket ruhájuk bő ujjába dugták, amíg kimérten, kihúzott derékkal odaálltak az ajtó mellé, egyik az egyik oldalra, másik a másikra. Ott mereven megálltak, tekintetüket ránk emelve mosolyogtak.

Aztán kinyílt a kétszárnas ajtó, és betáncolt rajta az együttes.

Természetesen zeneszórá, amelyet egy hosszú, fekete zongora szolgáltatott a terem sarkában, egy hajlott hátú úr kezei alatt. Debussy Pelléas et Mélisande-ját játszotta, a megszokottnál talán kicsit érzelmesebben, s mivel az arcát nem lehetett látni, csupán a felfordított teknőhöz hasonló hátát, fekete szemüveget is elképzelhetett rajta az ember, mint a régi éjszakai zengerájok zongoristáin. Az ajtó mellé, az apácák helyett pedig a vastag madámot, aki gyűrűs szivart szívott a kassza ketrecében ülve, dupla csipegallérral kövér nyakán, s előtte talpas pohárban állt az elmaradhatatlan karlócai ürmös. Mindez persze merő képzelgés volt a kissé édeskésre sikerült vagy szándékosan úgy játszott muzsika hatása alatt.

— Na, mit szól hozzá? — kacsintott rám mister Labash, ahogy a zsüri tagjai néznek össze egy-egy jelentősebb produkció után. — Megy ez jól, igaz?

Mert persze nem bordélyházban voltunk, bár sokaknak bizonyára az ellen se lett volna semmi kifogása a kemény gyakorlatok helyett. Akik ugyanis tipegő tánclépésekkel, ha nem is lábujjhegyen, de feszes fekete trikóban bejöttek, nem zergelábú kislányok

és kificamított derekú lányos arcú fiúk voltak, hanem öreg nők és férfiak. Az se lenne túlzás, ha azt mondanám, aggastyánok és matrónák, zörgő csontú idős hölgyek, akik ősz hajukból szálnalmas frufrút húztak a homlokukra, és vastag bajszú, nagyhasú parasztemberek.

— Ollá, ollá! — kiáltotta el magát reszelős hangján mister Labash, és még tapsolt is hozzá, amitől kicsit felélénkült a haláltánc, s a zongorista még púposabb lett az igyekezetben, hogy dallamossá tegye Debussy akkordjait.

A látvány ijesztő volt. Ha nem néztem volna mister Labash vidáman megelégedett borvirágos képébe és ha nem hallottam volna a Pelléas et Mélisande álmosan réveteg, majd izgatottan felcsapó tételeit, tébolydában éreztem volna magamat. De jól tudtam, hol vagyok. Kődobásnyira a Dunától, amelyet ezen a szakaszán egészen széles fűzfaerdő szegélyez, mögöttünk egy múlt századbeli copf stílusban épült, örökzölddel felfuttatott kastéllyal, amely ma múzeum, csak nem lehet belépni a termekbe télen, mert az ember megfullad a parkettlakk és a molyirtó szerek bűzében. Az erdőn túl és a Dunán túl a hegy vonul, zöld hajlataiban fehér prэшázakkal. Innen lövette 1848-ban Hrabovszky tábornok ágyúival a várost, senki sem tudta, miért. Talán már akkor is komlóskertek voltak itt, s távcsövével tisztán láthatta a generális a kék szoknyás, komlót szüretelő asszonyokat és lányokat, néha még éneküket is átvihte a Dunán a szél.

— Nem tudom, mit mondjak — dadogtam, amikor a zongorista felállt, a kétszárnyas ajtó kinyílt, s mindannyian mélyen meghajtották magukat előttünk, mi pedig egy keskeny kijáraton kiértünk az éjszakába. — A vének fekete miséje? Tömegőrület?

— Nyugodjon meg, kedves barátom — felelte fölényesen mister Labash. — Sem ez, sem az. Egyszerűen emberbaráti gondolat vezérelt, amikor megszerveztem ezt a kis táncos, zenés szeánszot. Nálunk, odahaza Oaklandben nagyon divatosak ezek a tetet-lelket egyként felfrissítő balettetek. Az öregek otthona ilyen rendezvények nélkül, hetenként kétszer, el se képzelhető.

— És hogy szedte össze ezt a tíz-egynéhány szerencsétlen öregget?

— Egyelőre tizenketten vannak. De majd lesznek többen is. És miért szerencsétlenek? Amint láthatta, nagyon boldogok itt. Nem figyelte azt a kis hajlott hátú nagymamát? Nem vette észre, hogy majdnem térdmagasságban tudja már emelni a lábát? S arcáról el

nem tűnik a megdicsőült mosoly. Csodálom, hogy magát nem ragadta el ez a látvány!

— Mister Labash, ne haragudjék, de maga örült! Hogy elragadott volna? Visszataszító volt! Undorító! A strandokon se bírom nézni a virágos bikiniben fürdő vénasszonyokat. Inkább kimegyek a nyílt Dunára, ahol nem látok senkit, vagy beérem otthon a káddal.

— Nem is sajnálja őket? Emberbaráti szempontok se mozdulnak meg magában? Kár! Azt hittem, méltányolni fogja fáradozásaimat...

Egészen letört. Mélabúsan helyezte át szája egyik sarkából a másikba a rágógumit, s én köszönés nélkül otthagytam.

*

Felháborodásomat, amely nem nélkülözött egyféle lappangó réműletet, nemcsak ez a képtelen attrakció váltotta ki. Más is volt mögötte. Már amikor felhangzottak a nyitány első akkordjai, átfutott rajtam az öröm. Hiányos zenei műveltségem ellenére felismertem Debussyt. Pontosabban ezt a balettjét, amelyet Zizivel láttunk három év előtt a párizsi operában.

Olcsó társasutazással mentünk ki hat napra. Jenő Kuwaitban volt olajkutató főnök, vagy mit csinálni, Kisjenőt az iskola levitte a tengerre, s amikor Zizi felhívott, pedig éjfél voltam nála előző este, hogy benne lennék-e egy kis kiruccanásban, hát boldogan benne voltam.

Zizi imádott utazni. És jóllehet engem is mindenhol elcipelt, hol Madrid utcáin űdöngtünk céltalanul, hol a Néva partján ültünk és néztük a vizet meg a hagymakupolás tornyokat, ámuldozva és diákosan nagyokat röhögve, engem néha mégis elfogott valami hülye féltékenység, s azt mondtam:

— Te nem is engem szeretsz, csak az utazást. Csak mozogjon valami a feneked alatt, s máris jól érzed magad.

Rómában voltunk egyszer éppen, amikor elfogott ez a kishitűség, mire Zizi hangos nevetéssel futott fel az Angyalvár márványlépcsőin, úgyhogy felhúzott szemöldökkel néztek utána a szigorú kispapok, s két egymásba karolt kövér amerikai nő a pofámba röhögött, mivel fogalmuk se volt róla, ők maguk milyen szánalmasan neveltségeselek a vastag combjukhoz tapadó selyem nadrágban.

— Te, gyereink az Operába! — mondta váratlanul akkor este Párizsban, mivel a társaság szétzüllött, a férfiak elzarándokoltak

a Place Pigalle-ra, ahol a bárcások állítólag ingyen mutatják meg magukon az izgalmas látnivalót, az asszonyok römiztek a szálloda halljában, vagy a tévét nézték, mi meg szokásunkhoz híven csavarogtunk.

— Jó! — feleltem bután. — Csak hát úgyse kapunk jegyet.

De kaptunk. Fenn a negyedik emeleten, két egymás melletti páholyban egy-egy pótszéken. Fenn voltunk a mennyezet aranyozott boltívei alatt, s lenn a mélyben egyhangú zsongással várta az előadást a földszinti közönség.

Persze a színpad is mélyen alattunk volt, úgyhogy amikor felment a függöny, a szuffiták lila égboltja olyan volt, mint amikor a tenger vizében az algás sziklákat látja az ember. Minden lila volt. Még az öreg zsidó szakállá is, aki a hold udvarában hegedült, s a halfarkú lány, testéhez tapadó rövid ujjas trikóban úszott át a fejek fölött, számunkra azonban madártávlatban mégis. És ő is lila volt.

Hátranéztem a fejek között, mire Zizi hálásan visszanézett, arra azonban már nem volt se mód, sem alkalom, hogy közöljem vele, amit lát: Marc Chagall díszlete. De a lányról és az öreg hegedűsről alighanem ráismert ő is. Mert műsört már nem kaptunk. Szerencsére valaki otthagytott egyet előadás után a páholy párkányán, azt kaptuk fel és vittük magunkkal, hogy egy biztróban halsalátát vacsorázva, amit rózsaszínű bozsoléval locsolgattunk, újra átéljük a csodát.

Amikor már kibontakozott a balett meséje a színpadon, s ebben a lila fényben sejtelmesen érezhetővé vált a szerelem, tisztán és szinte testen túli varázslatában a táncnak, és mégis erotikusan, megint hátranéztem, de Zizi ezt nem vette észre. Bosszantott, hogy nem én ültem az ő helyére, akkor legalább láthattam volna egész este a páholy félhomályában, amely alatt a balett lassú ritmusában hullámozott ez a lila fény, akár a tenger. Mondtam is neki vacsora közben:

— Úgy szerettelek volna időnként látni abban a lila fényben. Ne neved! Úgy éreztem, nemcsak megosztoznom kell veled az élményen, de meg is kapaszkodnom benned, mint amikor szakadék fölé hajol az ember.

Zizi elkomolyodott, letette a poharat, pedig inni akart, s azt mondta:

— Jaj, te is, drágám? Talán megérezted, ami napok óta bennem bujkál és minden erőmre szükségem volt, hogy ne beszéljek róla.

Elakadt a lélegzetem. A néger lány felemelte az üres üveget, és kérdően rám nézett, hogy hozzon-e még egyet: Oui, madame! — mondtam, de Zizi akkor már a szemét törölgette csipkés szélű zsebkendőjével.

— Nem mondtam neked, még a múlt héten levelet kaptam Kuwaitból. Jenő kollégája írta, valamilyen Milorad. Jenő kórházban fekszik, szívrohama volt. A doktorok semmi jóval nem biztatják. S a levélíró szerint Jenő nem is vigyáz magára. Változatlanul cigarettázik, felkel, járkál, pedig mozdulatlanul kellene feküdnie. Ne találkozzunk most egy ideig, drágám. Pedig épp most lenne rád nagyon nagy szükségem. De nem merek a fiam szemébe nézni, ha annak az embernek baja lesz.

Jenő nem halt meg. Hazahozták. Kiderült, hogy nem is infarktusos volt, hanem feltehetőleg valamilyen egzotikus fertőzést kapott, aminek a szívroham csak előjátéka volt. Most megmerevedve, mozdulatlanul fekszik otthon, és Zizi ápolja. Megőszült, és nem festi a haját, összetört, öreg asszony lett azóta belőle.

*

Nem szeretem a rendőrséget. Röstellem bevallani, de félek tőle. Gyerekkorom óta bujkál bennem ez a félelem. S aztán még csak rétegekben rakták rá az újabb félelmeket a háborús évek. Most mégis elmentem a bűnügyi osztályra.

— Ó, hát hogyan ismerném! — mondta a nyomozó a telefonba, miután bemutatkoztam, s eléggé ostobán, talán az említett félelem miatt, azt találtam kérdezni, nem tudom, ismer-e. — Délutánonként nagy, barnafoltos bernáthegyit sétáltat a parkban. Mindig sajnálom szegény kutyát, hogy szájkosarat tesz rá, holott a szeméből sugárzik a jóindulat, s maga a megtettesült szelídség.

— Ez a szabály, mit csináljak!

— Ugyan, szabály! — vágott a szavamba hanyag fölényvel. — Nem szabad mindent olyan komolyan venni. Hát akkor miről van szó?

— Mister Labash érdekelne. Riportot készülök írni, s elkerülhetetlen, hogy ne tegyek fel ezzel kapcsolatban egy-két kérdést éppen önöknek. Tehát, ha megengedi...

— Labash Jano! Ez a gazdag amerikás bácsi, aki megvette a g.-i nagykoszmát, és valamilyen diszklubot rendezett be. Hogyan! Hogyan! De hát ne így telefonba, kedves uram! Igazán örülnék,

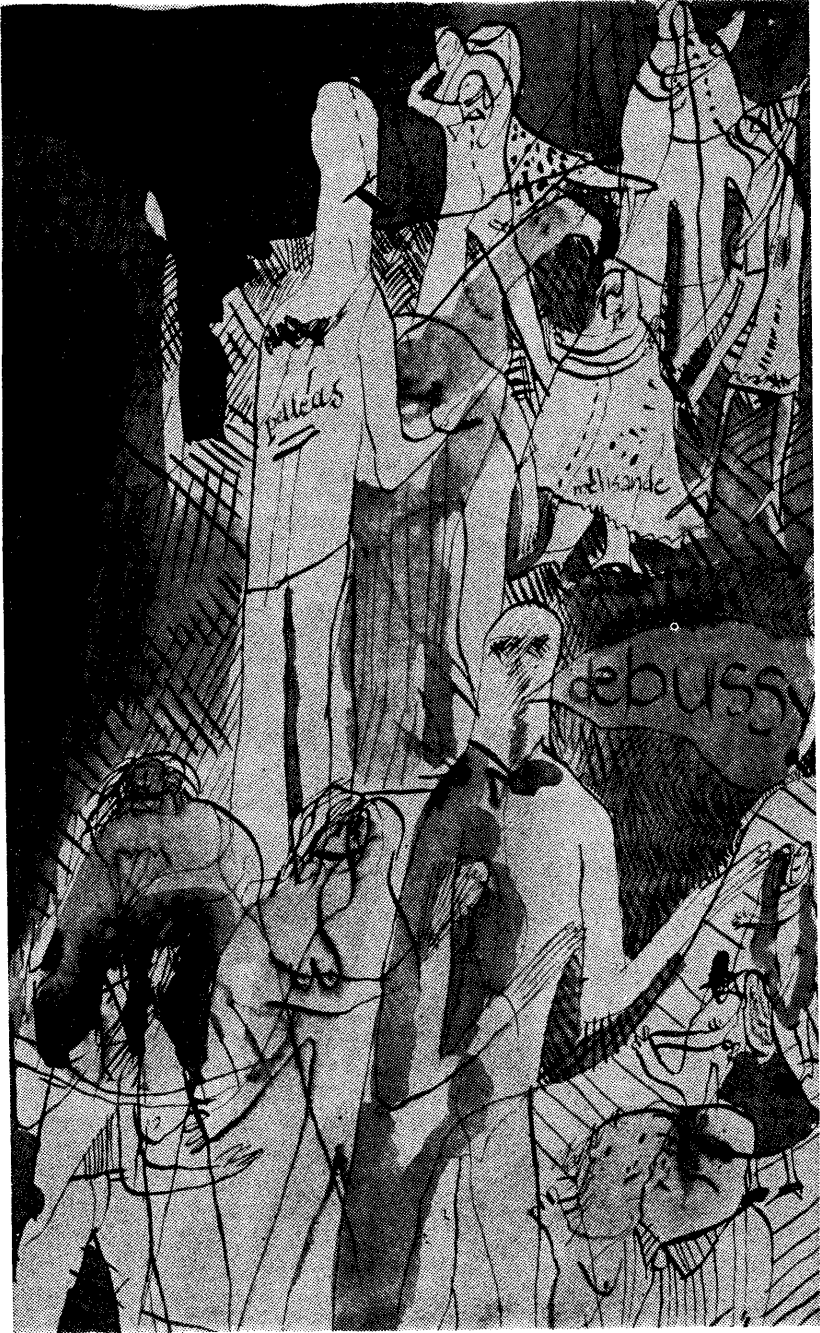
ha személyesen is megismerhetném! Mert az írásait, talán mondanom sem kell, mindig élvezettel olvasom. Egy kávéra és egy pohárka vinjakra, jó? Várom!

„Vágódtál volna hanyatt, vén marha, amikor a telefonhoz léptél!” — korholtam magam az elhamarkodott ötlet miatt, de most már késő volt, s előre kell bocsátanom, hogy kellemesen csalódtam a nyomozóban. Sőt, mintha egy időre meg is szabadultam volna az említett permanens félelemtől. Valósággal megkönnyebbülve léptem ki a barnára lakkozott tölgyfakapun, amelynek kémlelőnyílása mögött egy tagbaszakadt rendőr feszes vigyázzba vágta magát, amikor visszaadta személyazonossági igazolványomat.

De addig, nagy ég! A poklok kínját álltam ki. Először is úgy éreztem magam, mint valami besúgó, aki annyira lealjasult, hogy elmegy feljelenteni azokat a szegény öregeket, akik isten tudja miféle szektában áldoznak a maguk istenének. Hát oly fontos volt nekem ez a riport? Ott az olajgyár, ott a szövetség, és ott a vadaskert, ahova sörhasú németek járnak kilőni az eléjük terelt szarvast, hogy aztán csizmás lábukat könnyedén a kimúlt vad szügyére téve, büszkén nézzenek bele a lencsébe. És mindenütt van egy igazgató, akit csak a forma kedvéért kell megkeresni, hiszen az ember úgyszólván tudja, mit fog mondani. Nem, nekem pont ilyen bizarr téma kellett!

És ha már belebotlottam, akkor minek ez a nagy felhajtás? Mért kellett felháborodnom? Az iszonyattól? Gyáva alakoskodás! A kor annyi förtelmes, embertelen dolgot tárt elém, és valamennyit túléltem. Szégyenérzet nélkül! Még csak cinkosnak sem éreztem magamat azon együgyű oknál fogva, hogy mindig megvolt bennem az óvatos elhatárolás készsége. Nincs hozzá közöm, mondtam magamban, s ha elítéltem is az embertelenséget, attól még nyugodtan aludtam.

— Ráismert a zenére? Érdekes! — tűnődött cigarettája füstje mögött a nyomozó, egy középkorú, magas, fekete férfi, aki érces, mély hangon beszélt, s mivel akkor még bennem motozott a megszokott szorongásom, az volt az érzésem, hogy keresztüllát rajtam, s talán azt is tudja, hogy Zizivel voltam az operában. Hiszen ezek mindent tudnak! Ezért inkább Chagallra tereltem a szót, a holdban hegedülő öreg zsidó szuggesztív képére, a lila fényekre, a balletkar fölött elúszó halfarkú lányra, akinek most egészen tisztán és élesen láttam a fekete pikkelyeit a homorított derekához tapadó lila trikó alatt.

— Á, hazamehetne most már az a festő — mondta a nyomozó, mint akinek esze ágában sincs belemenni holmi szentimentális elmélázásba. — Nem olyan szigorúak már az oroszok! Lefogadom minden pénzbe, hogy Korcsnojnak se görbülne meg a haja szála, ha visszamenne a családjához.

Tölteni akart a poharamba, de ellenkezésemre letette az üveget, hátradőlt a székén, s miközben kedélyesen malmozni kezdett a hasán, egy hanggal magasabban, majdnem kiáltva megjegyezte:

— Hát akkor Labash balettje alaposan eltorzította a maga legszébb élményét. És még díszlet se volt, csak a zene, amit Miroslav játszott a zongorán. Hogy hívják? Pelléas et Melisande?

Úgy éreztem magam, mint akit lelepleztek. Hát ez a nagydarab egyszerű ember egyből megfejtette a titkomat, megdöbbenésem, iszonyatom és felháborodásom igazi okát. Most már az egész ügyet jóval egyszerűbbnek láttam. És a továbbiakban nyugodtan hallgattam végig a nyomozó igazán gentlemanlike felvilágosítását, sőt egész korunkra kiterjedő józan megállapításait.

— Na miért? — nézett fel rám valami gyermeki mosollyal. — Ez a Labash negyven évvel ezelőtt ment ki az Egyesült Államokba. Itthon az Albusban volt szappanfőző, de hát akkor még egy kis kóceráj volt az egész gyár, s hol volt munka, hol nem volt. Most meg úgy jött haza, mint dúsgazdag ember. Havonta ötezer dollárt utal át a bankja. Ennyi pénzből még egy kisebbfajta vallást is lehet nálunk alapítani. És nem mindegy, templomba járnak-e azok a szegény öregek, vagy az ő tánciskolájába, ahol még forró zuhany is vár rájuk és gondos ápolás? Ljubinka, a pszichológusnő megbeszéli velük lelki bajaikat, míg az ápolónő, Negoslava keze ügyében mindig ott vannak a nitritek, ha valakinek egy kis baja lenne a szívével. Azért mondom, kedves uram, ne izgassa magát fölöslegesen. Láthatja, mi van Nyugaton! Az öngyilkosok szektája s a vörös brigádok terrorja távolról sem enged összehasonlítást ezzel az ártatlan játékkal. És még valamire megkérem. Ha megírja azt a riportot, rólunk ne tegyen említést benne. Amit mondtam, mint magánember mondtam olyasvalakinek, akit régtől fogva tisztelek és becsülök.

— Kitüntet a bizalmával! — feleltem készségesen, amiért máskor szembeköptem volna magamat.

A riport megírásáról persze lemondtam. Végre megértettem, amit oly soká nem akartam megérteni, hogy nemcsak a szakmának, a témakörnek is megvannak a maga sablonjai. Miért akarok én még mindig átnézni a falon! Akár csak egy ilyen különös, vagy morbid, vagy perverz jelenség ürügyén, mint ez a balett!

— Hallo! — recscent rám már messziről mister Labash, míg a lokálja felé tartottam. — Még mindig nem láttam a maga cikkét! Pedig naponta átlapozom azt a rohadt újságot, de mindig csak Kambodzsza meg Izrael, ami engem nem érdekel. A lélek megváltásáról egy bűdös szó nincs benne. Pedig hát mégiscsak ezt kellene rendeznie az embernek, mielőtt eltűnik ebből az árnyékvilágból! Remélem, ebben egyetért velem!

Jan Labash, mint ebből is látható, primitív ember maradt annak ellenére, hogy milliomos lett — dollárban! —, s havi ötezres tételekben küldték neki a kamatokat. S mivel az olvasás se tartozott napi programjába, talán inkább csak hallomásból tudott meg homályosan valamit Buddháról és a nirvánáról, a teljes megsemmisülés örök békéjéről, amelynek fagyos lehelete a hámezőkről egy bizonyos kor után már megérinti az embert. A halálnak ezt az előreküldött kis szélfúvását szerette volna kicsit elhárítani mister Labash, persze egy szappanfőző módján kísérletezve a „lélek megváltásán”, ahogy mondani szerette, balettel, zuhanyozóval s az irtalmas nővéreknek beöltöztetett nőkkel.

— Mondja, miért olyan fontos magának az a cikk? — kérdeztem vissza, mintha nem azért toppantam volna a lokáljába, miközben utána következő kitartó lábatlankodásomra semmivel se tudtam volna magyarázatot adni.

— Nézze, én tisztában vagyok vele, mi a reklám! Anélkül nem megy semmi. És ha már belefogtam, nem akarok megelegedni ezzel a hat párral, tizenkét emberrel. Ekkora rezsivel itt kétszer ennyien is elférnének!

— Nekem ugyan több dolgom lenne velük — szól közbe Ljubinka, míg a tükör előtt állt, és a fehér fityulát tette a fejére éppen. — Elegem van a tömegeből. Azért hagytam ott a gyárat, mert valósággal elborított kétezer ember lelki nyavalyáinak szennyes adata.

Kinn ültünk a terem melletti kisebb szobában, amely iroda is volt, mister Labash rolós íróasztalával, s öltöző meg társalgó is egyben. A nyitott íróasztalon papírok heverték, egy nagy harapó-

fogó és egy hajkefe. Pár szál haja volt mister Labashnak, azt most a tenyerével simította le, mielőtt Ljubinka felé fordult volna.

— Ó, hát erre nem is gondoltam! De talán vegyél magad mellé még valakit. Elhiheted, hogy nem akarok több munkát adni neked. Csak hát azt szerettem volna, ha kicsit megmozdulnak körülöttünk a tömegek.

Gustave Le Bon, aki megírta a tömegek lélektanát, ezekre a szavakra bizonyára megfordult a sírjában. Én azonban megfeledkeztem a tömegelmületről, mert a lányra nézve nem bírtam levenni róla a szememet. Most láttam, amíg a tükör előtt állt, s a főkötő lepkeszárnyát igazgatta, majdnem vállmagasságba emelve könyökét, amitől amúgy is nyúlánk alakja még jobban megnyúlt, s a csípő enyhe domborulataival ritmikusan hullámzó vonalat kapott; most láttam, milyen szép nő. Mandulavágású szeme, a már említett fekete félholddal, keskeny, érzéki ajka, s ahogy a szemével bársonyosan felnézett ránk, holott mi ültünk, ő meg állt, s hangjának tiszta csengése olyan tökéletes összhangban fejezte ki csodálatos nőiességét, amelyet csak nagyon ritkán lát az ember.

— Azért emeltelek ki abból a gyárból — mondta mister Labash csaknem panaszos hangon, s felállt szétártá karját, mintha meg akarta volna ölelni a lányt, erre azonban Miroslav, a zongorista felkapta fejét az ölében tartott képregényről, és kemény, kioktató hangon szólt rá a főnökre:

— Legyünk végre tisztában vele, hogy az egész balettnak, úgy, ahogy van, Ljubinka a lelke. Nélküle, az ő meggyőző és rábeszélő képessége nélkül a főnök ezt a tizenkét öreget se tudta volna összehozni. Meglesni a diplomajutóban és hazakísérni őket, és beszélni, folyton beszélni, hogy mit jelent a ritmikus testmozgás, zenére, s aztán odaállni velük gyakorolni, miután Negoslava a zuhanyozóban magukhoz térítette őket, ez mind-mind az ő dolga volt.

— Nem vonom kétségbe... — kiáltotta mister Labash kétségbeesve, de a zongorista a kezében tartott újsággal legyintett egyet az orra előtt:

— Várjon! Értse meg, én ezt a heti két órát a zeneiskolán kívül máshol is megtalálom, s maga se marad muzsika nélkül. De Ljubinka nélkülözhetetlen.

Semmi jogom se volt beleszólni a hirtelen támadt vitába, s míg a legszívesebben én is a szép Ljubinka pártját fogtam volna mister Labash dilettantizmusával szemben, ugyanakkor mélységesen sajnáltam a szappanfőzőt. Mert még ismeretségünk elején meggyóna ne-

kem viszontagságos élete egész történetét, úgyhogy emberileg is közel kerültem hozzá. Tragikomikus ötlete ezzel a borzasztó balettel ugyancsak érthetőbbé válik, amikor a honvágyáról beszélt, hogy esztendőkön át megjelentek álmaiban a komlóskertek zöld lugasai, s a falu a kékre, pirosra és sárgára festett házaival, melyekből bőszoknyás asszonyok léptek ki szögletesre kötött batyukkal a hátukon, s indultak el a meséskönyvekből való utcákon a városok piacai felé.

— És akkor meghalt a feleségem — tette hozzá bánatosan —, mire elhatároztam, hogy hazajövök és jót teszek embertársaimmal. Az öregeket választottam, mert én is öreg vagyok.

Most azonban már nem volt időm a részvétre. Előbb Ljubinka hagyott ott bennünket, hogy aztán a teremből először a skála futamát halljuk, majd felhangozzék Debussy számomra felejthetetlen remekművének nyitánya. Ezért jöttem ide, ezt hallgattam mindig és újra. Az öregek balettjére, a haláltáncra többé nem voltam kíváncsi, ez különben is kizárólag az ő öncélú dolguk maradt. Lehunytam a szememet, és a másik balettet láttam, s az örök szerelem szimfóniáját hallottam a zongora kicsit olcsóra hangolt érzelmessége helyett: a puzon ünnepélyesen éles harsogását követő fuvola egyszerre selymesen csábító és andalítóan megadó hangjaival, amit az oboa fátyolos szopránja kísért messziről, ahogy a faun sípját kíséri a sűrű lombok közül a madarak éneke.

De hát ez is csak utánérzés volt, a képzelgés felfokozott állapota, ahogy bizonyos korban ellágyulva és kétségbeesve rohan az ember az emlékei után. Hiszen nem voltam sokkal fiatalabb mister Labashnál.

*

Zizivel három év előtt megszakadt a kapcsolatom. Még megittuk az egész üveg bozsolét, s minden aprópénzemet otthagytam a néger pincérlánynak az asztal márványlapján, mire az cipőgomb-szemével kicsit elmosolyodott, s azt mondta halkán, merci bien, ami Párizsban már Ady idejében nem volt szokás, s Zizi nem szólt rám, mint máskor, miközben pajkosan még hátba is vágott: Ne vágj fel, kisapám, úgyis meglátszik rajtad messziről, hogy balkáni vagy!

Jött mellettem, szinte elfeküdve puha mellével a karomon, és sírt. Kitartóan és vigasztalanul. A metró folyosójának egyik kanyarjában két pederasztá enyelgett, egy mély hangú, vékonydongá-

jú, pepita nadrágos fiatal, s egy idősebb kövér, aki vékony hangján úgy nevetett, mintha csiklandozták volna. Utóbbit szabad kezemmel durván félrelöktem, s ha csak egy szót szól, leütöm, mint a kutyát. De hallgatott, s éreztem, hogy szánakozva néz utánunk. A buziknak van egy hatodik érzékük a szerelmi drámákhoz.

És a mienk az volt. A lemondás, az elválás búcsúja. Zizi Párizstól Belgrádig végigsírta az egész utat, úgyhogy már a légikisasszony is megsokallta, s odajött megkérdezni, miközben a komikusan félreCAPOTT kis sapkája is részvétellel volt ezúttal tele, mit tehetne érte?

Zizi arra kért, ne írjak, ne hívjam fel, ne keressem mindaddig, amíg ő nem ad életjelt magáról. Nagyon nehéz volt, de tartottam a távolságot vele. Egy ideig néha még utána osontam, kapumélyedésekben leselkedtem hajnalonként, amikor piacra ment, s így láttam megöregedni. Abban reménykedtem, egyszer mégis visszanéz, mint az opera páholyában, amikor Mélisande Pelléas karjába hanyatlott, és peregni kezdtek a dobok, de nem. Ha érezte is, hogy ott vagyok mögötte, nem nézett vissza, s így múlt el három év.

Most hirtelen elhatározással felhívtam.

— Zizi, én vagyok!

Csend. Hosszú, süket csend.

— Zizi, nem ismered meg a hangomat?

Ez egészen hülye kérdés volt. Nem kellett, hogy a hangomról ismerjen rám, hiszen senki a világon nem hívta Zizinek, csak én.

— Tessék! — felelte végre száraz, érdes hangon, mintha homokot tartott volna a szájában. — Mégiscsak eszedbe jutottam egyszer?

— Egyszer? Nem volt nap, Zizi, hogy ne gondoltam volna rád!

Hallgatott. Belebődültem a készülékbe:

— Zizi, értetted, amit mondtam?

— Nem írtál — felelte —, nem hívtál fel, nem kerestél. Három éven át!

Hangja változatlanul kemény volt.

— De hiszen te kértél rá! S ha tudnád, mennyi önuralmamba került, hogy kérésednek eleget tegyek! Volt úgy, hogy felriadtam éjszaka, mintha szólítottál volna. S ilyenkor úgy éreztem, semmi értelme az életemnek.

— Szólítottalak is. Talán megérezted. Amikor már úgy tűnt, nem bírom tovább a kínlódást Jenővel, s aztán magammal. Miómám volt, megműtöttek, abban reménykedtem, hogy nem élem túl.

S mielőtt elaltattak, Kisjenőre gondoltam és rád. De nem részletezem a bajaimat. Egy regényben sok lenne ennyi baj. Már a közepén a sarokba vágnák, nem olvasnák tovább. Nem is untatlak vele. Mindenesetre köszönöm, hogy felhívtál.

— Várjál, Zizi! Ne tedd le még a kagylót! Valamit el kell mondanom neked. Emlékszel még Pelléas et Melisande-ra?

— Utolsó esténkre? Azt nem lehet elfelejteni.

— Ó, drágám! Nekem most oly rettenetes találkozásom volt ezzel az élménnyel, hogy képtelen vagyok megszabadulni a hatásától. Hallassz engem?

— Igen! Mondd tovább!

— Képzeld, egy őrült amerikai tánccsoportot szervezett, kizárólag öreg nőkből és férfiakkból... Egy baletet...

— Öregekből? Hol?

— Itt egy faluban.

— Rém gusztustalan látvány lehet. És?

— Ez valamilyen szekta. De nem is ez az érdekes, hanem az, hogy a zongorista Debussy balettjét játssza végig...

Csend. Csak a telefon halk zúgása volt hallható és egy ismeretlen kásás férfibasszus foszlányai messziről.

— Zizi... Ha eljönneél egyszer te is...

— Nem, nem! S ez különben is hülyeség. Nem szólva a bajaimról. Kisjenő hazahozott egy nőt azzal, hogy tekintsem a feleségének. Most volt tizenkilenc éves, állása nincs, katona se volt még, szóval a nőt is nekem kell eltartanom. Hagyjuk hát ezeket az értelmetlen dolgokat. Kedves volt, hogy felhívtál. Kár, hogy három év után, amikor már minden elmúlt. Isten veled!

*

Hetek múltak el. Többé nem mentem mister Labash műintézetébe. Azután, hogy Zizivel beszéltem, s megértettem én is, hogy minden elmúlt, még bizonyos irtózás is elfogott, valahányszor az a haláltánc eszembe jutott. Egy reggel azonban ismerős hang hívott fel. A nyomozó volt.

— Hát vége a balettnak, kedves uram! És vége Jano Labashnak is.

— Hogyhogy?

— Úgy, hogy felakasztotta magát. Búcsúlevele egyetlen sorból állt: Semmi értelme többé az életemnek. Ugyanis Rodolpho megszöktette Ljubinkát.

— Rodolpho? Ki az?

— Hát a balettmester. Nem ismerte? Miért, mit gondol, maguktól táncoltak azok az öregek? Rodolpho tanította be a táncokat Ljubinka asszisztálása mellett, s amíg az öreg Labash a háttérben a gumit rágta, szerelem szövődött közöttük. Most csak azt nem tudjuk egyelőre, hogy az öreg is szerelmes volt-e a lányba, vagy azért lett öngyilkos, mert a szektája szétzüllött.

— Minden így züllik szét — mondtam mélabúsan.

— Hogyhogy minden? Mire céloz?

— Én még hallottam a trombonok és fuvolák feleselését a holdudvarban ülő öreg zsidó hegedűjével, és láttam a halfarkú lányt . . .

— Ja? Az más! De látja, ez a mi egészséges klímánk nem felel meg holmi nyugatias szektáknak. Ezt írja meg! — fűzte még hozzá diadalmasan, és letette a kagylót.